واژه‌نامه توصیفی آموزش

ادامه تکنیک‌های نیازسنجی

تکنیک دلفای یا دلفی (Delphi Technique)

نام این تکنیک از روشی که او را کل (Oracle)فیلسوف یونان باستان در معبد دلفی بکار گرفت, گرفته شده است.

به طور خلاصه این تکنیک روشی است برای حصول توافق درباره مسائل پیچیده, بدون مواجهه رو در روی افراد گروه تصمیم گیرنده یا یکدیگر.

از مزایای این تکنیک این است که چون افراد در مواجهه رو در رو با یکدیگر قرار نمی‌گیرند, از این رو, از نفوذ و شخصیت افرادی که در گروه حالت مسلط دارند، جلوگیری می‌شود، فشار گروهی کاهش می یابد، افراد برای دفاع از موضوع خود در جمع, حالت تدافعی نمی‌گیرند، امکان بروز افکار مستقل و خودباوری در مجموعه افزایش می‌یابد و افراد به دلیل نگرانی از قضاوت دیگران از اظهار نظر پرهیز نمی‌کنند.

عمده ترین ضعف این تکنیک زمان‌بر بودن آن است.

در دوران معاصر, به طور رسمی, این تکنیک در سال ۱۹۵۰ در کمپانی راند (Rand) مطرح شد و به تدریج در سال‌های بعدی توسعه یافت.

این تکنیک در حال حاضر, در تجارت و سازمان‌های تجاری برای شناسایی نیازهای مشتریان، در امور دولتی، در امور پزشکی و درمانی، در برنامه‌ریزی‌های منطقه‌ای و برنامه‌ریزی‌های آموزشی و در موقعیت‌های متعدد دیگر, برای پیش‌بینی نیازهای آینده، مشخص کردن اولویت‌های بودجه‌بندی، تخمین مسائل مربوط به کیفیت زندگی، سیاستگزاری‌ها، شناسایی مسائل و تدوین راه حل‌ها با وسعت به کار گرفته می‌شود.

مراحل به کارگیری الگوی تکنیک نیازسنجی دلفای به این شرح است:

الف. انتخاب شرکت‌کننده‌ها که البته باید از اطلاعات لازم برای پاسخ‌گویی در مورد موضوع مورد بررسی برخوردار باشند و ارسال پرسشنامه برای آنان و درخواست از آنها برای بیان نظریات، پیشنهادات، توصیه‌ها و حتی پیش‌بینی‌ها در مورد موضوع یا مسأله مورد بحث.

ب. پس از دریافت اطلاعات درخواستی در مرحله الف, نتایج آن به صورت حد وسط (میانه) پاسخ‌ها برای شرکت‌کننده‌ها به عنوان بازخورد (Feed back) ارسال می‌شود. در اولین دور پاسخ‌گویی از شرکت‌کننده‌ها خواسته می‌شود که میزان توافق و عدم توافق خود را با متوسط (میانه) پاسخ‌های مصاحبه‌شوندگان در دور اول بیان نمایند.

پ. در این مرحله نیز, نتایج مرحله قبل تحلیل شده و متوسط پاسخ‌های شرکت‌کنندگان به همراه دلایل موافقت‌ها و مخالفت‌های افراد, مجدداً به عنوان بازخورد مرحله قبل برای شرکت‌کننده‌ها ارسال می‌گردد.

ت. پس از بررسی استدلالات و عقایدی که حداقل تفاوت را داشته‌اند, نتایج مجدداً برای اعلام نظر شرکت‌کنندگان ارسال می‌شود.

ث. با بررسی آخرین اظهار نظرها، راه حل‌های مورد تأکید یا نیازهای مورد قبول جمع, دسته‌بندی می‌گردند.

مراحل الف وب و ث و ت ممکن است بیش از یکبار تکرار شود تا شرکت‌کنندگان به همگرایی بیشتری در پاسخ‌ها دست یابند.

با توجه به گسترش تکنولوژی و ایجاد شبکه اینترنت, امکان جمع‌آوری پاسخ‌های شرکت‌کنندگان و دادن بازخورد به آنها, سهولت بسیار زیادی پیدا کرده و امکان استفاده از تکنیک دلفای را فراهم شده است.

به کارگیری تکنیک دلفای در شرایط زیر موجه جلوه می‌کند:

۱. وضوح شکل و یا مسأله از طریق قضاوت جمعی گروه یا گروهی از شرکت‌کننده‌ها افزایش یابد.

۲. افراد شرکت‌کننده کسانی نباشند که امکان قضاوت آنها به سهولت و بدون طی این فرایند میسر باشد.

۳. امکان پذیرش راه حل حاصل شده و یا نیازهای تعیین شده از طریق این تکنیک بیشتر از جلسات مواجهه حضوری باشد.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-10-31]

۴. گروه‌های متعددی وجود داشته که وقت و مسافت و مسائلی از این قبیل حضور آنها را ممکن نسازد.
۵. گروه یا گروه‌هایی در مجموعه سازمان وجود داشته باشند که با حالت سلطه با دیگر واحدها مواجه می‌شوند.

ذکر این نکته نیز خالی از لطف نیست که علیرغم استفاده وسیع از تکنیک دلفای, مبانی نظری این تکنیک چندان قوی نیستند.

به محققان و مدیرانی که از این الگو برای مصارف مختلف استفاده می‌کنند, توصیه می‌شود که خود را در چهارچوب پنج مرحله محدود نسازند، مهم طرح روشن مسأله، طراحی سؤالات مناسب باز و بسته برای پاسخ‌گویان و دادن بازخورد به پاسخ‌گویان و ایجاد انگیزه برای توافق بیشتر در بین آنها می‌باشد. طبیعتاً محققینی که تجربه بیشتر در طراحی پرسشنامه و استفاده از این تکنیک دارند می‌توانند مشاوران خوبی برای افراد مبتدی باشند.

!

!

!

معرفی برخی پایگاههای مفید برای پژوهش و آموزش پزشکی

http://www.emtech.net

این پایگاه مشتمل بر بیش از ۱۵۰۰۰ منبع علمی و مقالات متعدد در زمینه‌های مختلف آموزش است که می‌تواند مورد استفادهٔ مدرسین و دانشجویان قرار گیرد. منابع موجود در پایگاه به صورت موضوعی فهرست شده و علاوه بر جنبه‌های نظری آموزش (از جمله نظریات یادگیری، سبک یادگیری و...), جنبه‌های علمی، انواع طرح درس‌ها، نحوه تهیه مواد آموزشی، و بسیاری عناوین دیگر را نیز در بر می‌گیرد.

!

http:// tip.psychology.org

برای علاقمندان به مباحث روانشناسی یادگیری، نظریه‌های مختلف یادگیری، و کاربرد این نظریه‌ها و حیطه‌های یادگیری در طراحی آموزشی، پایگاه فوق, مجموعه ارزشمندی فراهم می‌نماید. حدود ۵۰ مورد نظریه یادگیری و کاربردهای عمده این نظریات در این مجموعه توصیف می‌شود.

http://www.byu. Edu./ipt/vlibrary/developer/theories.html

این پایگاه بخشی از کتابخانه مجازی دانشگاه Birgham Young است که مطالب تئوریک، مدلها، و رویکردهای مختلف به طراحی آموزشی، و نیز روش‌های طراحی آموزشی را به نحو مبسوط عرضه می‌نماید. مراجعه به این پایگاه, اطلاعات ارزشمندی در اختیار محققین آموزش پزشکی که علاقمند به مطالعه برنامه درسی هستند و نیز معلمین گروه پزشکی که خواهان طراحی دقیقتر و علمی‌تر دروس خود می‌باشند, قرار می‌دهد.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-10-31]